

Pest, január 14-kén 1855.

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. —
Előfizetési díj helyben: január—júniusi folyamra azaz: hat hónapra 1 ft. 30 kr.
Házhoz küldve 2 ft. pp.

Postán elküldve minden egyéb költség nélkül: január—júniusi folyamra
azaz: hat hónapra 2 ft. pp. — Az előfizetési díj az alulírt kiadókhöz bérmentve
utasítandó. — Landerer és Heckenast, kiadók, egyetem-utca 4. sz. a.

Gróf Ráday Gedeon,

a nemzeti színház igazgatója.

Teljes meggyőződésünk-
ből szólunk, midőn azt
mondók, hogy kedvesebb
új évi ajándékot nem kap-
hattunk, mint gróf Ráday
Gedeont, a nemzeti színház
számára igazgatóul.

Nem szándékunk e helyt
életleírását adni e férfi-
nak, kit mint hazafit, mint
tisztá jellemet, eléggé ismer
hazánk közönsége, kinek
családjából több név a hal-
hatatlanságnak van már
átadva, mint a kikre csak
jó és nemes tetteikről em-
lékezik az utókor.

E helyen csupán azon rég
óhajtott viszonyról kívá-
nunk szólni, melly a nemes
gróf és nemzeti színházunk
között létezett évek előtt s
mellynek örvendetes meg-
újulásától várjuk színhá-
zunk jobb jövőjét újra.

Mi a pesti nemzeti szin-
ház a magyarnak?

Óh nagyon sok! Nem
csupán mulattatások háza
ez, melly számunkra maga-
sabb gyönyört hoz; tem-
plom ez nekünk, hol nem-
zetiségünk legtartósabb ol-
tárai égnek; miveltségünk
állandó iskolája, lételünk
legbiztosabb tanujele, egy
áldott kapocs, melly nagy-
ainkat és kicsinyeinket
egybefűzi érdeken, vá-
gyakban és örömeiben.

Husz harmincz év előtt
olyan volt még a pesti
közélet, hogy a költő fehér
hollónak nevezte a magyar
szót; ekkor épült fel a
nemzeti színház s bátran

állithatjuk, hogy mind azon
tényezők között, mellyek
Pestet hazánk méltó fővá-
rosává tevék, a nemzeti szin-
ház a legfontosabb.

Eleinte alig látszott meg
a hatás, mellyet ez intézet
a főváros közönségére gya-
korolt. Olly állapotban volt
a társulat, mint akármelly
jobb kis város közönségé-
nél, mellynek nincs egyéb
hibája, minthogy kevesed
magával van és nem győzi
az áldozatot.

Egyik igazgatóság a má-
sikát váltotta fel, s bár jó
akarat, buzgalom egyiknél
sem hiányzott, a nemzeti
színház ügye még is von-
tatva ment előre, később
bérlőnek adatott át, s ennek
bukása után kéretett fel
gróf Ráday az igazgatóság
elvallalására.

Az ő igazgatása éveit ne-
vezhetjük bátran színhá-
zunk aranykorának. A nem-
zeti színészet ügye közérde-
kűvé lett, nemzeti dráma
és zeneköltészetünk szokat-
lan gyors kifejlődéssel tö-
kéletesült, dráma és opera
nemes versenyt futott egy-
mással az igazgató által
buzdítva; úgy hogy szin-
házunk előadásai művészeti
tökélyre nézve a világ bár-
melly színpadával veteked-
tek.

Meglátszott ez a közön-
ségen is, mert a színház
soha sem panaszkodott jö-
vedelem-hiányról, s igen
gyakran szűk volt a ház a
látogatók tömegének.

S mi volt azon különös hatalom, melly által gr. Ráday illy hatást eszközölt?

„Ügyszeretet, hozzáértés, és emberekkel bánni tudás.“

Még egy negyedik is járult hozzá, a mit jó szerencsének szokás nevezni. Ez a jó szerencse gr. Rádayt most sem hagyandja el, mert ez a jó szerencse az ő — népszerűsége. Egy népszerű igazgatónak minden intézkedése biztosítva van a siker felől, mert annak sem pártoskodástól, sem ármánytól nem kell tartania; a közönség előszeretetében mindig szilárd alapot találhat.

És ezért becses ajándék ránk nézve gr. Ráday kineveztetése.

A magas kormány ez által legbiztosabb tanuságát adta annak, miszerint nemzeti művelődésünk előmozdítását ohajtja.

A hatás e pár hét alatt is észrevehető már; színházunk látogatottsága, régi kedvencz művészek sokszor ohajtott visszatérése elég tanubizonyosságot tesznek e felől; hiszszük, hogy még boldogabb idők is fognak következni az elmultaknál.

Csupán csodákat ne várjunk. Színházunknak sok fájdalom sebeit kell most kiheverni, miket egy kiméretlen nagy ur ejtett rajta, a kit *halálnak* neveznek. Sokan elhagyták legjobb-jaink közül az élet szinpadát, kiknek helyét betölteni nem egy nap, de nem is egy év munkája. Mig a köztisztelőtű igazgató e nagy munkában fáradoz, mi tegyük fel magunkban azt a kegyeletel elhatározást, hogy legyünk iránta bizalommal, s minden apró alkalmat ne ragadjunk meg: tanácsadásainkkal, pártfogó, vagy rábeszélő szándokainkkal terhére, akadályára lenni; s személyeket, nem magát a közügyet érdeklő kérdéseket a közönség előtt vitatni meg, mert azt már ismerjük, a mi Ráday *előtt volt*, azt is tudjuk a mi *utána következett*; ezentul csupán önmagunk feladata odamunkálni, hogy igazgatása *tartós és sikerteljes* legyen.

Az akh-tiári fogoly.

Elbeszélés

JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

Gróf Korzky nem volt rút ember, sőt mikor a haját felbodorították s fényes feszes egyenruháját ráadták, még szembe is tűnhetett.

Itt ugyan nem igen akadt egyéb hajfodrozója a kegyes zivatarnál, melly kivált ha nagyon ajándékozó kedvében volt, még jégcsapokat is akasztott az ember hajára és szakállára; egyenruhája sem volt valami bámulatra méltó; készülvén az durva barna posztóból, mellynek szabad volt a sarkáig érni; mind a mellett könnyű volt az ifju urnak magát tetszetőssé tenni a számüszött hercegasszony előtt. A közös balsors igen gyorsan közel bírja az embereket hozni egymáshoz; az ifju gróf igen szépen tudott beszélni, az ifju hercegasszony pedig igen szépen tudott *hallgatni*.

Csak hallgatni. Ha az ifju azt vallá neki, hogy mennyire boldogtalan, a hercegnő csak könyei által felelt, hogy ő is az; s ha az ifju lovag azt mondá, hogy mind a mellett ő még is millyen boldog, mert a világ legrútább vidékében a világ legszebb asszonyát láthatja, akkor a delnő mosolyával felelt, hogy ő is olyan boldog, s ha végre az ifju azt mondá neki, hogy ezen boldogsága nagyobb lenne ennél a világnál, ha a szép asszony az ő epedő kérdéseire csak egy picziny-picziny kis „igen“ szócskával válaszolna, akkor az lesüté szemeit, és megszorítá az ifju kezeit, a miből az érthetett eleget, ha esze volt; de ezt a picziny-picziny kis „igen“ szócskát még sem mondotta ki.

Már pedig gróf Korzky feltette magában, hogy ennek az asszonynak meg kell szólalni, akármibe kerüljön is; még ha nőül kell is őt vennie. A férje előtt lehetlen, hogy valaki némát tudjon játszani.

A mit kigondolt, azt meg is tette. Megkérte a szép asszony kezét. Tudni kell pedig, hogy Szibéria vármegyében nem igen szokott valakinek apja anyja jelen lenni, a kitől annak a kezét meg lehessen kérni, hanem e végett szokás egyenesen a kormányzóhoz folyamodni, ez itt mindenkinek atyja és gondviselője.

A kormányzó helybenhagyá az ifju gróf szándokát s atyai határozata szerint tudatá Palukhinnóval hogy Korzkihoz fog feleségül menni.

Az nem jön kérdésbe, hogy hát ő mit szól hozzá? a kormányzó így akarta, így kell történni, a státusnak érdekében áll, hogy Szibéria népessége szaporodjék, ugyis csak minden tíz férfira jut egy asszony, itt tehát asszonyszemélyeknek a kegyeletlent játszani nem szabad. Menniök kell, mihelyt kérőjük akad.

Az esküvő keresztyéni szertartással ment végbe, a nő a oltár előtt is néma maradt, egy e végre meghitelt tanu mondta el helyette az esküvési ígéket, az írta helyette alá a nevét, ő csak keze körösztvonásával erősítette azt meg, mert az is tudtára volt adva, hogy bizonyos esetekben a kéz is pótolhatja a nyelvet, s részesülhet annak bűnében és büntetésében, annál fogva jó lesz, ha azt is eltagadja, hogy irni tud.

Gróf Korzky haza vitte hercegi nejét. Az ugyan nem volt grófi kastély, hanem inkább nádfedeles vályogház, de hiszen a boldog házasok örömeinek ez is csak olyan tág, mint amaz, később pedig bánatának amaz is olyan szűk, mint ez.

Uj volt akkor ez a sárház, mikor ifju nejét odavitte Korzky, fiatalok voltak mind a ketten, és megvénültek a házzal együtt ottan, esztendőök hosszú sora után másfél lábbal lejjebb szállt a ház fala s bedült a teteje, még is ottan laktak, mert a nő soha ki nem ejtett egy szót is ajkán, a mi őt a vesztőhelyre, férjét pedig vissza vitte volna abba a fényes és vidám táncmulatóságba Szent-Pétervárott, a mellyet olyan váratlanul el kellett hagynia, s mellyből még tán most is adós egy pár szép delnőnek egynehány tánczczal. Azok tánmaig is várnak reá.

Házasság életben pedig mennyi alkalom van a beszédre: az örömteljes órák bizalmas suttogásain elkezdve a fájdalom, szomorúság panaszos nyögéseig. Mind ezek nem oldották fel az elítelt nő nyelvét. Korzky szép szavai, ömledező epedései mind sikertelenek maradtak. Később szemrehányásokat tett, hogy még ő előtte is, férje előtt, midőn csak egyedül vannak miért titkolózik? Utoljára bosszuságában meg is verte az asszonyt. És azután mindennap megverte. Az asszony türte a verést s annyit sem mondott rá; hogy „jaj“.

Vége anyja lett a nő, fiat szült. Azt természetesen magának kellett ápolni, míg meg nem nőtt. Mellyik anyja birná megállani azt, hogy kedves gyermekét évekkig elhordozza karján, a nélkül, hogy egy szót szólna hozzá? Mikor a gyermek nyughatatlan, olyan önkényt jön az, hogy a ki kezében ringatja, egy altató dalt dúdoljon fölötte. Az elítelt nő ezt sem tette soha. Mikor a gyermek beszélni tanul, olyan jól esik az anyának, ha egy szót, csak annyit hogy „anyám“ megtaníthat neki, ha még alig érthető rebegeéseit kiigazíthatja. Az elítelt nő ezt sem tette soha. Még ölbeli gyermeke sem hallotta szavát.

Mikor annyira felnőtt a gyermek, hogy már maga tudott enni és járni, akkor elvették tőle s beadták egy katonai növeldébe. A gyermek sírt, mikor anyját el kellett neki hagyni, és az egy bucsuzó szót nem szólhatott hozzá.

Azontul csak minden csütörtökön láthatta meg egyszer, akkor is mindig férje jelenlétében. A gyermeknek szabad volt kérdéseket intézni anyjához, és ő neki nem volt szabad azokra felelni. Néha vig, többször szomorú volt a gyermek, édes anyja soha sem kérdezhette meg tőle, mi baja, mi öröme van?

Egyszer valamit vétett a gyermek s a fegyelem szabályai szerint arra ítéltetett, hogy megvesszőzzék. Az anyja megtudta ezt férje által s kétségbeesve futott a kormányzóhoz, hogy kegyelmet kérjen számára. De hogyan kérjen? midőn neki szólni nem szabad. Oda veté magát lábaihoz, átölelte térdeit és könyeivel áztatá durva kezeit. Az pedig nem tudta, hogy mit akar az asszony. A nő inte férjének, ki vele ment oda, hogy beszéljen helyette, de Korzky vállat vonított, mintha nem tudná, hogy felesége mit akar? A nő csak elbámult. Ekkor világosult fel előtte, hogy férje csak kémül van mellé rendelve, hogy mind e keserves megpróbáltatás csak arra van szánva, hogy őt beszédre bírják; millyen nehezen esett neki, hogy nem mondhatta szemébe: „nyomorult semmirekellő!“

A kormányzó végre is emberi szívvel birt, kegyeskedett megérteni az anya néma könyeit, elérte, hogy az fia büntetésé-

nek enyhítéseért könyörög s egyszerű fogságra változtatta azt, és azután siettette az asszonyt maga elöl, nehogy az megfedekezék magáról, s kimondja vigyázatlanul e szót „köszönöm“.

E naptól fogva mindig jobban roskadozott a nő; a kit annyi szenvedés meg nem tört, semmivé tette az a gondolat, hogy épen az, kinek kötelessége volna őt védni és szeretni, tulajdon férje az esküdt ellenség oldala mellett.

Nagy hamar elvirult, egész kész vén asszony lett, beteges volt és nem tudott meghalni; az élet mászott vele, mint a beteg féreg s gróf Korzky az örüléshez volt közel, ha elgondolta, hogy ennek az asszonymnak emberfölötti lélekereje őt most e hideg országhoz, e sárkunyóhoz tartja évekig lekötve, s egy meghalni nem tudó, egy őt gyülőző nyomorult lény mellett kénytelen elvesztegetni fiatalágát.

Végre érzé a nő közelgő halálát.

Talán több nap óta alkudott már vele, hogy még csak egy napig, csak a másikkig engedje élni, csak az első csütörtökhöz, a midőn fiát újra fogja látni.

Megérte azt a napot.

Gyermeke a kit Sándornak hívtak, akkor már tizenegy esztendő volt és igen szép, sok reményt ígérő ifjonz lett belőle.

Mint rendesen, akkor is férje jelenlétében jött hozzá a fiú, azon kívül ott volt vele még egy káplár és az orvos.

A mint a gyermek oda lépett anyjához, hogy őt megölelje, szegény néma anyját, a haldokló fölemelkedék fektéből s megfogta fia kezét és szólt.

— Fiam. A halál órájában hallod legelső szavamat. Én Palukhin hercegnő vagyok, kit megaláztak, száműztek, halálig üldöztek; apád pedig egy nyomorult rabszolga. Erre emlékezzél egész életedben. Te légy áldott, a többieket látogassa meg Isten.

Ezzel megcsókolta fiát és befelé fordult.

A kik e szavakat hallották, elborzadtak rajta. Csak Korzkyban nyomta el a csodálkozást az öröm.

Meg sem várta, hogy hát neki mond-e valamit a nő? futott egyenesen a kormányzóhoz, olyan arczzal, mintha ő fedezte volna most fel az átjárást a Béring csatornán, s tudósítá, hogy a nő megszólalt, beszélt, felfedezett fia előtt veszélyes titkokat.

Már most végre hajthatják rajta a büntetést.

A kormányzó rögtön küldött a nő után. Már akkor a halál régen megnémítá annak nyelvét s a büntetést nem kelle végrehajtani.

Gróf Korzky, természetesen a kormányzó ígérete szerint, rögtön megszabadult kellemetlen száműzetéséből s nem is késett ott tovább sokáig, hanem sietett vissza Szent Pétervárra, s hihetleg ismét feltalálta azokat a delnöket, kiknek még egy menuet vagy egy mazurka tánczzal tartozott, csak hogy valamivel idősebbeknek találhatta őket s igen valószínű, hogy azután fényesen végezte pályafutását.

Azzal, hogy hát abból a gyermekből mi lett, kit egykori neje Palukhin hercegnő szült sibériai sárkunyóhoz? bizonyosan igen keveset fárasztotta lelki tehetségeit.

(Folytatjuk.)

A találmányok története.

Irta
BALLAGI KÁROLY.

V.

A tűz és érczek olvasztása.

A gondviselés legbecsesb ajándéka a tűz. E jótékony elemet az ember egyáltalában nem nélkülözheti, és a legforróbb égűl alatt épen oly szüksége van rá, mint a leghidegebb tartományban, ha különben eredeti vadságából ki akar emelkedni. Csak tűz segítségével készíthetünk magunknak izletes és könnyen emészthető eledelt; csak tűz használata mellett virágozhatnak a művészetek és mesterségek; a tűz nélkülözhetlen úgy a természet, mint az ember háztartásában.

Bárha a történet nem mutathat is fel kort, melyben a tűz ismeretlen lett volna az emberek között: mindamellett képtelenség azt hinni, mintha tán az első ember szintugy ismerte volna azt, mint mi. Sőt ellenkezőleg azt kell hinnünk, mikép az ember magától soha sem jön azon

gondolatra, hogy tüzet csináljon, ha azt előbb valamely véletlenség vele meg nem ismerteti. Hiszen van rá elég példa, hogy némely népek évezredek óta éltek természeti vadságukban a nélkül, hogy a tűzről csak fogalmuk is lett volna. Így például az 1521-ben Magellan által fölfedezett Mariana szigeték lakói azelőtt soha nem láttak tüzet, s mint rendkívüli csudát bámulták, midőn a spanyolok által rakott tüzet megpillantották. A lángot ők állatnak hitték, mely a fába csimpészkedik, és táplálékot szí belőle. A bátrabbak közül néhányan merészen neki mentek oly szándékkal, hogy megfogják; de megégetvén magukat, irtóztató módon megijedtek, és szétfutva azt kiabálták, hogy a szörnyeteg megharapta őket. Ézentul a benszülöttek közül jó ideig egyet sem lehetett rávenni, hogy a tűzhöz közeledjék. Sőt legtöbbször azt hitték, hogy e csudás állat még lehetével is képes megölni az embert. — Amerika fölfedezése után ez országban is akadtak oly népekre, melyeknek a tűzről semmi fogalmuk nem volt. E példák világosan azt mutatják, hogy kezdetben az emberek nem ismerhették a tüzet, és csak később jutottak annak birtokába, hihetőleg valamely szerencsés véletlenség által.

Legtöbbször úgy vélekednek, s ez leghihetőbb is, hogy a villám valamely vén fát meggyújtván, annak taplós kebelében a tűz soká hamvadt, míg az emberek figyelmesek lettek rá. Ily villám általi égések gyakran fordulhattak elő, valamint az mostanában sem ritkaság.

A legrégebb népek általában isteneiknek tulajdonítják a tűz feltalálását. A görögök költői elbeszélése szerint a bölcs és előrelátó Prometheus az égből hozta azt le az emberek számára.

Napjainkban tapasztalás és tudomány számtalan módot nyujtanak tűz előállítására, s nem félhetünk, hogy az többé a föld színéről elveszzen, míg ember él. Ellenben a régieknél féltett kincs volt a tűz, melynek megőrzésére templomot építettek, és hajdon hölgyeket rendeltek oda, kiknek kötelességük volt arra vigyázni, hogy az oltár fölötti tűz soha ki ne aludjék. E hölgyeket Vesza szüzének nevezték. — Némely népek oly fontosságot tulajdonítottak a tűznek, hogy azt istenség gyanánt imádták, s Persiában jelenleg is vannak tűzimádók. — A régiek a tűzcsinálásnak csak egy módját ismerték, t. i. különböző fákat addig dörzsölték egymáshoz, míg meggyultak. A vad népek mai nap is e módot követik, minthogy más uton tüzet előállítani nem tudnak. A csiholás későbbi találmány.

Ha meggondoljuk, miszerint tűz nélkül érczeket olvasztani nem tudnánk, tehát nélkülözniük kellene mindazon eszközöket, melyekkel most ezerféle szükségünket kielégítjük: akkor önként el fogjuk ismerni azt, miként a tűz az emberi művelődésre nézve elkerülhetlenül szükséges.

Ha azt kérde valaki, hogy jutottak az emberek az érczolvasztás eszméjére, e kérdésre egy-két példa elbeszéléssel felelünk. „Egy spanyol hajóskapitány egyszer valamely szigetenél kikötvén, vaskemenczjét kigazítást végett a partra vitte, és alját földdel tömte meg, hogy tűzhely gyanánt szolgáljon. Néhány hét múlva a kemencze hamukatlanjában egy jókora darab aranyat találtak, mely az erős tűz által a földből olvasztott ki. — Máskor tengeri vész alkalmával egy hajó egy ismeretlen szigetenél kényszerült kikötni. A hajósok partra szállottak és egy szikla mögé vonulva, ebédjük készítése végett nagy tüzet raktak. S hogy katlanjok a tűz fölött megálljon, köveket raktak az alá. Nem sok időre bámulva vették észre, hogy az egyik kőből fénylő szalagként tiszta fehér ezüst folydogált.“ — Hasonló véletlenségek által jutottak az emberek azon megbecsülhetlen ismerethez, hogy az érczek tűzben megolvadnak, azaz, folyókká lesznek. Mások azt hiszik, hogy villámgyújtás következtében nagy erdő-égés lehetett, mely alkalommal vették észre azt, mikép a föld színén létező érczek megolvadtak, és a tűz kialvása után ismét megkeményedtek. Még mások azt hiszik, mikép a tűzokádó hegy körül lakó emberek jöttek először azon gondolatra, hogy az érczek tűzben olvadnak, miután a kihányt olvadt anyagokat többnyire tűz és hamu kíséretében látták. Ebből magyarázható ki a rómaiak azon véleménye, mely szerint Vulkanról azt hitték, hogy ő mint a kovács mesterség feltalálója az Aetna gyomrában lakik. — Mi meg azt hisszük, mikép mindegyiknek igaza van, s azt állítjuk, hogy mindezen tapasztalatok együttvéve tanították meg az embereket az érczolvasztás mesterségére.

Az érczolvasztás a kovács mesterséget szülte, ez pedig alapja lett a polgárisodásnak. Mert erősen hisszük, mikép az emberi művelődés legfontosabb korszaka ott kezdődik, hol a tűz általános elterjedést nyert, és segítségével az érczeket feldolgozni kezdték. Ezután könnyű volt a földművelésnél, házépítésnél és egyéb mesterségek üzésénél szükséges eszközöket készíteni. Ezek használata által pedig minden munka könnyebb és sikeresebb lett. Az érczből készült eszközök közül legjelentékenyebb az eke, melyről a következő cikkben szólunk.

A vasárnapi iskolákban mit tanítsunk?

A vasárnapi iskolákról sok szépet és jót elmondtak már némely ügybarátok, — hangzottak lelkesítő szözetek a szent ügy felkarolására buzditók, — tétettek javaslatok a kormány parancsa foganatosítására vonatkozó stb: azonban a tanítási mód miként-jéről még a lapok hasábjain alig olvastunk valamit, holott pedig ez a dolog lényege, a vasárnapi iskolák sarkköve.

— Én elmondok röviden a tanítás miként-je körüli véleményemet, szóljanak hozzá mások is, hogy eszmesurlódások nyomán, a szent, a nagy czél annál inkább eléressék!

Mindenekelőtt megjegyzendő, hogy a vasárnapi iskolásokat — falusiakat értek — bajos már arra kötelezni, hogy vagy kézi könyveket vegyenek, vagy az előadandó tudományokat leírják; mert minden tudományra nincsenek is alkalmas, tanuló kézbevaló könyveink; de meg a leírásra sincs elegendő idejük, nem lehetvén a tanulási órákat pusztán diktálásra és írásra fordítani, azt nem is említvén, hogy minden taníttatni parancsolt tudományok leírása milly sok időbe kerülne a folytonos írásban gyakorlatlan gyermekeknek. A szóvali előadás, a magyarázat tehát az egyetlen mód, melly által a vasárnapi iskolások legcélszerűbben taníttathatnak; még pedig a kérdések által folytonosan ismételt magyarázat. Ezáltal betűt nem tanul a gyermek, hanem a tudománynak lelke, veleje elméjében megmarad; folytonos figyelemre szokik, úgy hogy későbbi életében is, főléb-resztelt figyelme folytán, templomban, társaságokban magát szüntelen tökéletesítheti. Én a vallástant — a nyáron mult esztendeje, a mikor már nálunk volt vasárnapi iskola — ezen mód szerint tanítottam, és a legjobb sikerrel.

A szám-, természet-, kertészettan, szinte ezen mód szerint tanítandó. A számtanban különösen a főbeli számvetés legjobban begyakorlandó, mint mellyre az életben legtöbbször van szükség. Segédkönyvül a tanítóknak *Bicskei* gyors számítóját ajánlhatom. A természettanból, az életre legszükségesebbeket, Tarczy tanár urnak, a népkönyvkiadó társulat által koszoruzott népszerű kézikönyvből kellene előadni, mint a melly a nép között uralkodó babonákra, előítéletekre vonatkozik, s így babonát oszlatva, tanít és oktat. — A kertészettől leginkább a gyümölcsfa-tenyésztés tanítandó, még pedig gyakorlatilag is, — s oda kell mindenkép hatni, hogy a gyümölcsfa-tenyésztésbe valahára bele szeressen az ifju magyar nemzedék, — a gyümölcsöt ugyan most is szereti; sőt forró szerelmében sokszor tarisznyájába is varázsolja: de fát ültetni, oltogatni, nyesegetni, tisztogatni, épen nem kedvencz foglalatossága a magyarnak. Hogy tehát ez a gyönyörű foglalatosság vérebe menjen át az ifju nemzedéknek: faiskolák felállítandók minden helyen, s ott a fák nemesítése, ápolása gyakorlatilag is tanítandó, sőt hogy ezen szép foglalkozást megkedveljék a tanulók, jó lenne köztük, a kertnek egy részét darabonként felosztani, s azon tanulót, ki a maga kis kertetből legelőbb oltóványt tudna produkálni, azt tisztán tartaná stb. — valamivel megjutalmazni, — mert tudjuk, hogy az ifjak a bűnöket többnyire gyümölcs-lopáson kezdik, s azután sülyednek mindig nagyobbakba; és ha gyümölcs-e volna mindegyiknek, meglehet gazember soha sem válnék belőle!

Az olvasás gyakorlására, a „*Vasárnapi Ujság*“ ajánlom: óhajtaván, hogy ezután is minél több népszerű cikket hozzon. Tán egy lap sem terjedt el soha úgy a nép között mint ez, ugyanezért egy sem terjeszthetne a nép alsó rétegei között annyi tudományt, ismeretet, világosságot mint ez, ha eredeti, népszerű, a nép életére vonatkozó, vagy abból merített cikkekkel töltendi lapja hasábjait. A természettanbóli beszélgetés igen jó volt, de mostanában már megszűnt. Babonaoszlató cikkek is szükségesek volnának. Mindazáltal én a „*Vasárnapi Ujság*“ népszerűbb cikkeit fogom a vasárnapi iskolásokkal olvasatni, csak népnek valót adjatok uraim! *)

A vallástanra, vezérkönyvül, a protestánsoknak, aradi lelkész *Baló* Benjámin kézikönyvét ajánlom.

Mező-Szentgyörgy, jan. 8-án 1855.

Kálmán K.

A népnayalyák közönségesebb okairól.

(Vége.)

Az *iszákosság* a hatodik ok, melly ugyan nem idéz elő ragályos betegségeket, de mindenhol és minden időben embereket öl. Azon nyomorultak, kik az itálnak adták magokat, gyuladásoknak vannak alávetve, mik őket idő előtt elragadják. Ha pedig ezen terhes nyavalyákból valamiképp megszabadulnak, korán rájok tódulnak az aggkor gyengeségei, különösen a szűkmellűség, mire vízkóróság következik. A kicsapongások

*) Adni fogunk ezután is.

következtében megerőtlenedett test képtelen arra, hogy benne a gyógyszeres hatást eszközöljenek, és azon sorvasztó nyavalyák, mellyek ezen életmódnak következményei, csaknem mindnyájan gyógyíthatlanok. Szerencsére keveset veszt az állam olly egyénekben, kik azt megbecstelenítik és a kiknek állati lelke bizonyos tekintetben már testök előtt jóval meghalt. Az iszákosság ellen leginkább kikelhetnek a lelkészek, ha annak testet és lelket megdermesztő hatásait a szószelekből élénken rajzolják és megutáltatására minden módot elővesznek.

A népnayalyák oka továbbá az *eledelekekben* keresendő. Néha az éretlen vagy kedvezőtlen nyarakban betakarított gabona rosz tulajdonokat nyer. Azonban ez csak ritkán történik és némi elővigyázat mellett minden innen keletkezhető bajt ki lehet kerülni, ha péld. a gabona megmosatik és megszárittatik, dagasztás közben a tészta keves bor töltetik, s ha ez jól megkelesztetik és megsütetik. De sokszor a legjobb gabona is megromlik, megdohosodik a pór házában, ha arra elegendő gondot nem fordít, vagy nincs jó tartóhelye, — pedig a gabona nem romolhatik meg a nélkül, hogy az egészségnek ne ártana.

Sokszor a pór minden mértékletessége mellett is (melly dicsérendő tulajdon neki egyébként sajátja) a városi lakmározók sorsára jut, ha t. i. ünnep- és vasárnapokon magát szokatlan ételekkel megterheli. Ebből származik a csömör, mit általában roszul orvosolnak, úgy hogy benne sokan el is vesznek. Az illy kicsapongás után minden ételtől tartózkodni kell, vagy legalább keveset enni, de annál több kút-, vagy borköves vizet inni. — Így a gyomor helyreáll, és annak kitisztítása, a szokott foglalkozás mellett, visszaszerzi az étvágyat, melly a bójtöléssel való felhagyhatásnak legbiztosabb jele. Ha gyomorláz állana be, vagy az előbb leirt módszer elegendő nem volna, orvoshoz kell folyamodni, ki — lehető, hogy könnyű szerrel minden további bajnak elejét veszi.

Az egymásközi *csivódások* és *veszekedések* is rettentő forrását képezik a népnayalyáknak. Sokszor hirtelen halál követi azokat, vagy epelázak, gyomor-, májgyuladás stb. fejlenek ki, mi annál sajnálatosabb, hogy ezen bajok gyakran egy semmirevaló oknak szüleményei. Oktatni és nevelni kell azért a népet, melly tekintetben illő és méltán elvárható, hogy a művelt osztály előljárjon minél több épületes jó példával.

Sokan ezen tanácsadást hasztalannak fogják tartani, holott az nagyobb fontosságú, mint első tekintetbe látszik, és valóban az emberem kiirtására annyi ok összeszövetkezik, hogy egy módot sem szabad érintetlen hagyni, melly annak meggátlását elősegélheti. — Azonban ezek csak a betegségek rendszerinti forrásai, s az okok, mellyek azokat roszabbakká tehetik, még itt nincsenek előszámlálva, s mellyek a beteg helytelen önviseletében rejlenek. Kinek alkalmá és elegendő emberszeretete van a falusi népet az egészség elveiben oktatni, annak főleg a falukon uralkodó előítéletek lerontásán kell iparkodni, mellyek a nyavalyát sokkal súlyosabbá teszik. Kárhózas szokások, ha a betegséget mindjárt kezdetben izzasztó szerek, meleg szoba és ágy, rekedt levegő által teszik roszabbá, a kórost evésre kényszerítjük, midőn étvágya nincs, ártalmas ételek — s italokkal látjuk el, hamarkodva hashajtók- és hánytatókkal gyengítjük meg, a kórosan minden házi szert megpróbálunk, mielőtt orvosi segélyt kerestetnénk, bódító szerekkel álomra szenderítjük, és száz meg száz más eszközök, megannyi gyilkok a pór kezében, mellyekkel magán ejt sebet. A nyavalyák okainak kiküszöbölését megnyerni sokkal nehezebb, s alig lehet a pórt arra kellő időben figyelmeztetni; ellenben a nyavalyákban bántalmódnak javítása könnyebb, és minden kórra s kórától nézve sokkal kényelmesebb; jó bántalmó mellett a nyavalya ritkábban lesz veszélyes, s az e tekintetbeni fölvilágosítás és tanácsadás akkor történik, midőn bajaik kezdetén segélyt keresnek. (Erről más alkalommal).

Murakkih és Esma.

(Arab történet.)

Murakkih az Amru-törzs főnökének fia volt. Esmat, Auf leányát ugyanazon törzsből unokatestvérét szerette. Megkérte nagy bátyjától. Auf így felelt: „te igen fiatal, igen név nélküli s igen szegény vagy még; de neked ígérem leányomat mikorra vagyont s nevet szeresz.“ Murakkih elutazott kiérdemlendő unokavéréért. Bejárta a törzseket, kitünt bátorsága s esze által; s egy arab királyhoz Persia hatalmas hűbérnökéhez csatlakozván, udvarában nyájakat, sátrakat, szöveteket, ékszereket szerzett, méltókat arra, hogy nagybátyjának Esma kezének árában felajánlhassa.

De távolléte alatt éhség pusztítván az Auf törzsét; ez unokaöcsésének adott ígéretéről megfélelkezve, leányát egy yemeni gazdag arabhoz adta nőül száz, gabnával terhelt tevéért. Esmat férje Nadjanba hazájába vitte.

Murakkihnak törzséhez visszatértekor nehogy ő bánatba merüljön, azt mondák, miképp unokavére meghalt. A kétségbeesés elgyengülésig fölemeszté. A történet Auf csaláságát Esma

férjhez menetét s tartózkodási helyét fölfedezte előtte. Bár haldokolva elutazott, legalább viszontlátandó kedvesét. Gyöngesége miatt nem utazhatott többé nyeregben, ménére fekve s két rabszolga által tartva ment. A fáradtság Nadjrától nem messze növelte baját; a két rabszolga ájultan látva s halottnak vélve letette a hegyek egyik barlangjának árnyékába.

Murakkih ekkép elhagyatva s magához térve, a barlangban egy pásztor által, ki Esma férjének nyájait őrzé, fölfedeztetett. „Közeledhetsz te néha szabadon urad nejéhez, kérdé Murakkih, s átadhatsz-e neki titkos izenetet?” — „Nem! felelt a pásztor, de minden este látom rabnői egyikét, ki kecskéimet megfeji s a tejet asszonyának viszi.” — „Ugy egy szolgáltra kérek, mond Murakkih, mellyért bőven meg fogsz jutalmaztatni. Vedd e gyürüt s vedd a tejbe, mellyet a rabnő Esmának visz.”

Estve midőn a rabnő elhozta az edényt, mellyből urnője ivott, a pásztor bele töltvén a tejet a gyürüt is bele ejté. Esma midőn ivott s a gyürüt fogaihoz érni érezte, kezébe vette, a tűz világánál megszemlélte s bizonyos általa bevéselt jelekről megismeré, mint melyet ő adott hajdan unokatestvérének. Rabnőjétől felvilágosítást kért, ki miként ő, maga is meg volt lepetve. Akkor férjét szólítá s így szólt: „keresd fel kecskéid pásztorát s tudd meg, honnan vette e gyürüt.”

A pásztor urának így felelt: „e gyürüt egy embertől vettem, kit a djebbani barlangban találtam, kért hogy e gyürüt az Esmának szánt tejbe vessem. Nevét és törzsökét nem ismerem s midőn a barlangban hagytam, az utolsó lehelet ajkain ult.

— Demond, a férj nejének, kié e gyürü? — E gyürü a Murakkihé; felelt Esma, ő haldoklik siessünk feltalálására.

A férj lovát előhozatá s neje számára egy másikat nyergeltetett, hogy annak, kit szeretett, meglátása erőt és bátorságot adjon a betegnek. Elindultak élelemmel terhelt rabszolgáktól s egy tevével, mellynek púpjához ágyat kötöttek, kísérvé. Az éj beállta előtt a barlanghoz értek. A haldokló Murakkihet fölveték s Nadjránba vitték. Mint testvérekkel bántak vele. Gyöngéségök s rokonszenvük nem gyógyíthaták be a sebet, mellyet nagybátyjának ígéretéről megfélekedése s visszatértekor megcsalása ejtett szívében. De legalább azon magasztos vigaszt érezé, hogy Esma házában s szemei előtt haljon meg.

Illyen volt az arabok erkölce Mohammed korában.

(Lamartine „Törökország Történetéből.”)

Szilágyi Sándor.

Általános jegyzetek az élő és halott körül.

(Franklin iratai után.)

Önnek vizsgálódásai s kísérletei egy villámsújtott személy életre hozása tekintetében, mély tapintatát s ügyességét tanusítják. Úgy látszik, hogy az élő és halottra vonatkozó ismeretek a tudományos téren még igen csekély eredményeket eszközöltek.

Egy a homok közé temetett béka, mint mondatik addig élélhet, míg a homok kővé nem alakul; s ha pedig az átalakult kő közé záródik, tán századokig is élélhet. A tapasztalatok e tekintetben számtalanok, és sokkal körülményesebben megírják, minthogy bizonyos mértékben azoknak hitelt ne adnánk. Miután minden élő állatot enni és inni látunk, különösen tűnik fel előttünk, miként maradhat egy béka olly sokáig kőbörtönében. De ha megfontoljuk, miként a táplálék, mellyet az állatok közönséges állapotukban magukhoz vesznek, hogy azt a szünteleni kigőzölges okozza: kevesebb fog hihetlenné látszani; továbbá ha meggondoljuk, hogy némely állatoknak a merevedés beállván, kevesebb tápra van szükségök, más állatok pedig, mellyek pikkelyekkel fedvők, mi által a kigőzölges akadályoztatik, mint p. o. a folyami és tengeri teknősbékák, kigyók és némely halnemek hosszú ideig minden tápszer nélkül élélhetnek. Egy növény virágaival elhervad és kihál, mihelyt a levegőre tétetik, ha gyökere nincs nedves földben és elegendő tápot nem nyerhet, mi által kipótolhassa azt, mi lényegétől kigőzölges és folytonos levegő által elvétetett. Ha a virág képeső közé tétetnék, akkor talán színét és illatát hosszú ideig fogná megtartani. Ez így lévén, a messzefekvő tartományokból a legfinomabb növényeket igen könnyű szerral lehetne más tartományokba átszállítani, mellyek különben a legnagyobb gond és ápolás mellett sem eszközölhetők, sőt a viharos időt sem állják ki a tengeren. (Ellenben meg kell jegyeznünk, hogy a növények a levegőből is szívják tápanyagukat.)

Egy eset jutott eszembe, mikép néhány közönséges légy hasonló módon tartatott meg. Ezek Madeiraborba fulladtak és hihetőleg azon

időben, midőn Virginiában a palaczkok megtöltettek Londonba küldetévégett. Egy barátom házában, hol magam is jelen valék, az egyik megtöltött palaczkból az első pohárba három beléfuladott légy esett. Hallottam egykor, hogy fulladt legyek a nap sugárai által ismét életre hozhatók, feltevéem magamban a próbát ezekkel megtenni. Egy szitára tevém, hogy annál inkább megszabadulhassanak a bor nedvétől. Két óra mulva kettő közülök lassanként éledezni kezdett. Eleinte tántorgó mozdulatot tettek hátulsó lábaikkal, végre felállottak, első lábaikkal szemeiket megdörzsölték, megrázogaták és megkefélék hátulsó lábaikkal szárnyaikat, s nem sokára ide s tova röpködtek. A harmadik, nap lenyugtáig semmi jelét nem adván életre jöhetésének, eldobatott.

Igen óhajtanám, ha mód találtatnék fel megfulladt embereket éként bebalzsamozni, hogy ha bár csak hosszú idő mulva is ismét életre visszahozatnának: miután lelkemben azon óhajtság vágya ég, hogy Amerikát 100 év mulva is láthatni és figyelemmel kísérni foghatnám, ezt eléje tenném a közönséges halálnak s néhány barátommal egy madeirai hordóba kívánnék bemártatni, s az említett idő lefolyta után a nap sugárai által az én kedves hazám megláthatására új életre élesztetni! De minden hihetőség mellett időkorunk tudománya gyermekkorához sokkal közelebb áll, sem minthogy az illy kísérletek napjainkban a tökély fokára vitethetnének; nekem tehát ezuttal meg kell elégednem azzal, mit ön kilátásul előmbbe szab: t. i. csak egy tyuk feltámadásával. A.

Egy nevezetes török rendelet a XVII. századból.

A XVII. század vége felé járt, midőn a török udvarnak ősi fényköre fokoként halványodott. II. Mustafa szultán hadjáratai annyira szerencsétlenek valának, miszerint sokan hinni kezdének már azon hagyományos igék erejében, hogy a szultán ki fog szoritattni európai birtokaiból. — A tartományok fokoként kevesbültek, Bosnia, Bolgárország, Bessarabia egészen idegen hatalom alá került. A legvitézesebb seregek is semmivé lettek. Csak Zenta alatt 25,000 török lelte halálát, köztük a nagyvezér, több agák és basák maradtak a csatatéren. E közben az orosz-török háboru is pusztította a szultánok országát, csapást csapás után szenvedett a híres birodalom. — II. Mustafa könyezett a nagy szerencsétlenség miatt, s hogy a rája megharagudott Istennel kibékülhessen, minden hónapban különféle imádságos böjti napokat, és egy általános bucsut rendelt Mekkába, melly szerint minden nap 20 török mértföldet kellett elmenni, s melly ünnepélyes szertartás következő módon és renddel parancsoltatott a közönségre.

1. Egy holtak csontjaival, törött karddarabokkal, nyilakkal, öszszeszagattott nyiltokokkal és más ehez hasonló eszközökkel megtöltött szekrény vitessék elő, mellyet hatezer mezitelen lábú, zsákokba öltözött, nyakaikon és derekaikon kötelet viselő ember kísérvén.

2. Panaszszal, jajgatással, ordítással fog menni 3000 vérrel és hamuval befecskendezett török, kik menet közben minden ruhájukat szét fogják tépni és szagatni.

3. Ezeket hatezeren követik, kik félig mezitelenített válllaikat és melleiket tövisvesszőkkel annyira fogják verdesni, hogy vériük bugyogjon, és hogy e folyó vérből egy cseppet se törüljenek le.

4. Ezen bucsumenet közepén háromezer spáhi csupas fejvel és lecsüngő bajuszokkal fogja vinni Mohamed nagy próféta szekrényét, s ezek közt háromszáz basa lesz, kiknek szigoru parancsuk van, mind azokat, kik a nagy próféta szekrényére tekintenek, rögtön levágni, s a kutyáknak vetni eledelül.

5. Minden mérföld távolságra vágattassék le egy zsidó és egy keresztény; s hogy ezek kínosan haljanak meg, véreikben az ut mellett hagyattassanak.

6. A tartományokból fog harmincz basa megjelenni, kik minden ékességeik helyett egyszerű, előbb zsidó, aztán számárvérbe mártott, fekete vászomból készült turbánokban lesznek, s egyik kezük hátra kötve, abban kard helyett teve farkat tartanak, melly a földre nyulik le hosszasan.

7. Ezeket követendi háromezer janicsár, kik fegyver helyett botjaikat a földön fogják huzni és kiáltozandják: „Isten mutasd irántunk könyörületessegedet!”

8. Egy áspér nemü pénzzel megtöltött láda fog vitetni, s belőle a pénz időről időre a földre fog szórattani, — azonban nyársra huzás büntetése terhe alatt, a bucsu végződése előtt, nem leszen szabad csak egy darabot is fölvenni.

9. A nép egyeteme fogja a bucsut bezárni, közben közben lesz száz santonk (remeték), kik késsel hasogatván melleiket, orcáikat és szemhéjaikat, szünet nélkül kiáltozandják: „elég Isten! ó könyörülj Isten!”*)

Közli Szöllösi Benő.

*) Ezen parancs 1697-ben adatott ki s a Buzitai Szedlmayer Imre és Gedeon György által magyarosított Koránban is közölve van. Ss. B.

Ipariskolát járó ifjaink.

Ipar és ismét ipar, kiáltja hazánk miveltebb osztálya, látva és tapasztalva, miként csak iparos hazákban van valódi jólét, kincs, fejlődése minden magasztos és nagyszerű eszméknek. Dicső ohajtás, csak hogy fáradhatlan küzdelmet igényel kivitele, s mi legfőbb, lehetőséget. Azonban kivitele nem rejlik szép phrasisokban, az ipar nagyszerűsége elmondásában. Ennek valódi életbeléptetésére nem csak egyes osztályok kimiveltetése szükséges, nemcsak ipariskolát járó ifjaké, kiknek ügyében véleményemet néhány vonással vagyok bátor elmondani, hanem millióké, mert a kívánt siker csak így érhető el. Szükség tehát először is az egész nemzet gyermekeinek erre irányzott neveltetése; továbbá az iparos iskolákat járó ifjak számára nyitott munkatér. E végett minden gyermeknek neveltetése oly irányt a szükség fogva, mellyel fogva képes legyen feltölni az átlátni az iparnak e dús hazában elkerülhetlen szükségét; továbbá hogy az ipar iránti vonzalom és szeretet mély gyökeret verjen szívében; megismertetni azon nagy előnyt, mellyet iparos nemzetek bírnak minden hazák fölött. Ily iránybani neveltetése ifjainknak, kiolthatlan vágygyal fogja eltölteni kebleiket az ipar iránt. Mert neveljünk bár ezeket az ipariskolákon, lépjenek ki az ismeretek legdúsabb kincseivel; látni s tapasztalni fogjuk, miként minden igyekezetök s fáradságok mellett sikeresen nem fognak haladhatni, ha nem lesz, ki felfogja, megértse és pártolja őket. Mit ér minden ismeretünk és tudományunk, ha azt áldásthozólag nem közölhetjük s fel nem használhatjuk. Minden szép és nagyszerű eszme csak akkor hat valóban boldogítólag, ha az egyszersmind realisálatik is. Az ismeret magában még nem elég, ha nincs mező, mellyen azt az ifju használhatóvá tegye.

Az ipariskolákban tanuló ifju nem azért küzd éveket keresztül, — bevégezvén tanulmányát — hogy minden kilátás és munkatér nélkül vesztegeljen; vagy legfőlebb széles és ezeket boldogító ismeretével saját földcskéjére szorúljon, vagy ha ez nincs, nyomorúsággal tengesse magát egyeseknél órák adásával; vagy végtére annyi fáradságának jutalma inség legyen. Ezen ifjak tért igényelnek, még pedig olytat, mellyen hatalmas lökést tehessenek a magyar iparvilágban, továbbá segédkarokat a még csak fejlődni kezdő ipar előmozdításában. Ha mindezekre nem számolhat a hon tehetősbeitől, hova és merre fordul oly nagy tömege az iparos iskolába járó ifjaknak? kinek számára használható tehetségeit? (A szüle reszketve néz gyermeke jövődjére, szemei keresik a munkatér, mellyen e haza boldogítására munkálódhatnék gyermeke). — Miként eddig az ügyvédi, ugy most az iparpályára tódul az ifjuság, boldogítandó e hont megszerzett ismeretével. E szép törekvés csak dicsérendő ifjainknál; azonban félek tőle, hogy nagy része a divatba jött ipar szó hallatára siet e térre, érezzen bár, avagy nem hivatást, erőt, kedvet és kitartást e pálya bevézésére; holott talán nagyobb része, körülménye, esze és kedvére nézve, más pályán üdvösebben haladhatott volna, s hasznosabban működhetnék embertársai boldogítására. Igaz, mondja valaki, a világ nagy s benne több virágzó iparos hazák, mellyek örömmel karolják fel az értelmes fejeket és munkás karokat; ezt mind megengedem, de itt is csak egy kettő haladhat előre vagy emelkedhetik ki a mindennapiság köréből annyi ezrei közül ifjainknak, miután a legmiveltebb s tanultabb iparosoktól, mint tudjuk, pezseg a mivel külföld. Nekünk e hazában van reájok szükségünk, épen azért kell hogy utat és tért tárjunk fel előttök ismereteik használhatására. Mert még az által, hogy ifjaink oly nagy számmal tódulnak az ipar terére, nincs megvetve az ipar fejlődésének s mi több szemlátomásti előhaladásának alapja. Ez még csak egy része az ohajtott sikernek. Hazánkban még e nagyszerű eszme nem alakult át testté, s népében vérré. Erre, mint fentebb érintém, öszhangzó és célirányos neveltetése szükséges e nemzet minden osztályu gyermekeinek, hogy közös lelkesedés, szent buzgalom hassa át minden erét, s karöltve járuljon az ipar előmozdításához. Tért és utat kell tehát feltárunk az iparos ifju világ számára, kik oly nagy számmal a legszebb remények közt léptek pályájok folytatására, mert csak ezek ügyének pártolása s előmozdítása következtében fog megfogamzani e nemzet millióinak keblében az ipar iránti szeretet, miután csak illy ifjak által terjesztethetik el az ipar terén az ehhez megkívántató ismeret, helyes tapintat, felfogása egy oly tannak, melly minden nemzet boldogsága és jólétének egyik legfőbb tényezője, s csak így leend üdvös sikere az ipart végzett ifjak jövődjének.

Argay János, tanár.

Ipar, gazdaszat.

A párisi világ-ipartárlat.

Az 1851-ik évi londoni kristálypalota újra fel fog támadni ez idén Párisban, s igen valószínű, hogy a francziák mindent el fognak követni az angolok felülmúlására. Az előkészületek Párisban nagy mértékben folynak, s a föld minden részéből indulófelben vannak már az iparmű-czikkek a nagy világtárlatra (vagy mint rosz magyarsággal nevezik, kiállításra). S minthogy az év folytán alkalmasint a „Vasárnapi Ujság“ is gyakrabban fog emlékezni e nagy eseményről, miután továbbá hazánk iparüzői és gazdái közül is számosan fognak megjelenni küldeményeikkel e nemes versenytéren: nem fog ártani, egyetmást megtudni az előkészü-

letekből is. Ez meg fogja egyszersmind mutatni azoknak, kik még nem ismernék, hogy mi tulajdonkép az a világtárlat?

A párisi világtárlat nem csak az ipar és gazdaszat termékeit, hanem a művészet remekeit is magában fogja foglalni, s nyitva áll a föld minden népeinek. Meg fog nyilni folyó évi május 1-én s tart october 31-ig. Az idegen kormányok fel vannak szólítva, hogy népeik számára Párisban külön tárlati bizottmányokat alakítsanak, mellyek a franczia császári főbizottmánynyal lesznek érintkezésben. Annálfogva a magyar küldő hiában irna levelet egyenesen a franczia bizottmányhoz; az ő ügye az ausztriai bizottmány útján érhet csak célhoz. A tárlati palotában a császári bizottmány minden ország népének kiszabja az öt megillető helyet és tért. A tárlatra el nem fogadtatnak: élő állatok és növények, könnyen romló állati és növényi czikkek, könnyen meggyuladó áruk, s végre mind oly tárgyak, mellyek nagyságra a tömegre nézve a tárlat célját megvaladják.

Az összes tárlati tárgyak két külön osztályra osztatnak, egyik az ipar, másik a művészet osztálya. Az első osztály 7 csoportból áll. 1) Ipar, mellynek főcélja nyers termékek természetese s előállítás, mint bányászat, erdész, vadászat, halászat s gazdaszat. 2) Ipar, melly műtani erők felhasználásával foglalkozik, mint gépek, szállító eszközök, műszerek. 3) Ipar, melly természet- és vegytani erőket használ, mint: tudományos műszerek; továbbá világság és villany által hozgatott iparágak, vegytani (chemiai) iparágak, festés és nyomás, papiros, bőr, kaucuk stb. 4) Ipar, melly különösen tudományos tárgyakhoz csatlakozik, mint: egészség tudomány, gyógyszerészet, orvostan és sebészet; hajózás és hadtan. 5) Ásványtermékekkel foglalkozó ipar, mint: acél, aranyművek, ékszer, bronzöntés, üveg, kőedény stb. 6) Fonás és szövés iparai, pamut, gyapju, len és kenderművek, harisnya és szőnyegszövés, gombkötőművek, himzés, csipkegyártás és varró művészet. 7) Házi eszközök és díszítés, divat és piperárak, mustarajok, könyv- és hangjegynyomás, photographia, hangszerek. — A második osztályba tartoznak a művészet minden tárgyai, mint: festészet, réz- és kőmetzés, szobrászat, kőfaragás, és építészet stb.

A világtárlatra szánt küldeményeknek január 15-től martius 15-ig. (kivételek esetekben april 15-ig) kell Párisba érkezniök. A franczia hártártól kezdve a franczia kormány szállítatja Párisba, s onnan vissza saját költségén. A küldő neve és lakása pontosan irandó. A kirakolás és kiállítás költségeit a császári bizottmány viseli. A tárlaton minden külön nemzetnek jelen lesznek kormányilag kiküldött biztosai. A kitüntetések és jutalomdíjak elítélésére külön ítélő bíróság fog kineveztetni.

Bár minél több magyar ember nevét olvashatnók annak idejében a jutalmazottak névsorában!

Egyveleg.

— Az amerikai perfolytatási életből ezt a történetet közli egy lap. Williamson, Texasban bíró, kit általánosan Willi bírónak neveznek, elnökölt minap az esküdtszéknel az Augustini grófságban. Egy Thomson nevű nagy vasgyúró, kinek sikerült egy hamisított esküdtszékét összeszerelni, a mi céljainak megfelelt, így szólott a bíróhoz: „Bátorkodom uraságodat figyelmeztetni, itt van a törvény, melly erre az esetre alkalmazható.“ Ekkor elővett egy rémitő nagy vadászkést és azt keresztbe tette egy előtte álló könyvre. Willi bíró erre egész hidegvérűséggel kivont vadásztáskájából egy hosszú pisztolyt, és nyugton viszonzá: „Ez pedig, uram a constitutio és ez még hatalmasabb mint a törvény.“ Thomson tökéletesen átlátta ezen megjegyzés helyes voltát; eltevé a kést, és a per további félbeszakítás nélkül folyt a maga útja szerint.

— Szélsz és nemeslelkűség. Az új év napja roppant viharral köszöntött be Bécs városába. Reggeltől délig nem mert senki az utcára menni, a mi a sok boldog új esztendőt kívánókra nézve nem csekély csapás volt. Téglá, kő, ablak, s minden a mihez a szélsz hozzáfért, sűrűn hullott le az utcákra, sőt még a vén Sz. István torony tetejéről is egész darabokban hulladoztak az építészetnek századokat keresztül élt remek darabjai. Másnap 16 ember feküdt a kórházakban, kiket az orkán sebesített meg. Többi között az emberszeretet egy nemes példája is merült fel. A leopoldstadti külvárosban egy asszonyt ragadott meg a szélsz s roppant erővel az ott folyó Dunaágba sodrá. Sokan állottak a paron, de egynek sem volt bátorsága a hullámokkal küzdő nő segítségére sietni. Egyszerre előterem egy félkaru ember, a vízbe ugrik és szerencsésen megszabadítja a fuldokló nőt. Szárazra érven, átadja egy rendőrségi szolgának, ő maga pedig tüstént elsiet. Mai napig sem tudja senki, ki volt. A megmentett asszony, egy szegény beteges esernyő-varrónő, szintén nem ismervén szabadítóját, most hirlapok útján fejezi ki háláját.

— Adomár a csatatérről. I. Az inkermáni csata alatt történt (nov. 5.) Midőn legsűrűbben fütültek a golyók, egy két kosárral terhelt kis ló (pony) ügetett, lord Raglan német legénye által vezetve, azon hely felé, a hol a fővezér tartózkodott. Minden tiszt, a ki utjába esett, felszólította a legényt, hogy térjen vissza, mert köröskörül záporbaa hull a golyó s világos veszedelembé üget. A bátor legény mindenütt csak azt választá: „Nem oly fiatal már az én gazdám, mint valaha volt; mindig

roszul érzi magát, ha el nem költheti villás reggelijét; el kell neki vinnem, nem lehet börtölni hagynom." A hű szolga szerencsésen oda ért gazdájához s vissza is tért, a nélkül, hogy a golyózápor ártalmára lett volna.

II. Egy másik adomát egy odesszai hirlap közöl. Az oroszok kiron-tottak egyszer Szebasztopolból s derekasan elverekedtek. Midőn vissza-kerültek, azt veszik észre, hogy egy közlegény egy francia tiszt holt testét hozza magával a hátán. Kérdezték, hogy miért terhelte így meg magát? „Mert láttam az ütközetben — válaszolá a katona — hogy vité-zül viselte magát. Miután többeket tett volna közöttünk koldussá, végre levágta kápláromat, erre neki mentem én s leszurtam. Derék egy tiszt volt s kimulta előtt még keresztet is vetett; megérdemli, hogy a mi halottainkkal együtt temessük el.“ — S valóban másnap a francia tisztet az oroszok egész katonái ünnepélyvel temették el.

— *Pálmápalota.* Említettük a múlt évben, hogy az angol nép palotájában vagy is a sydenhami kristálypalotában a világ mindenféle növényzete pompázik. Ennek mintájára szándékoznak most Frankfurtban egy nagy pálmápalotát építeni, azaz üveg alatt palmaerdőket nevelni s ott azután Európa minden gazdag mellbetegeit e szelid égélj alá össze-gyűjteni, hogy ne legyenek kénytelenek többé távol déli tartományokba utazni. A palota költsége 5 millióra van szabva.

— *Tánczó halál.* Semmi babona, csupa valóság, a mit elakarunk mondani. Egy németországi kis városban történt nem régiben. Egy ottani orvosnak volt többi között egy halálfeje, melyet írószobájában egy pol-czon tartott. Egyszer az orvos hosszabb időre elutazott. Történik, hogy egy éjjel az említett szobából szokatlan kopogó zajt hall a szomszéd szobában levő család. Megijedve siet az asszony szobaleányával, ki égő gyertyát hozott, a kopogás helyére. Gyorsan felnyitják az ajtót s mit látnak? A szobában a halálfeje ugrándozik fel s alá, pusztán a maga ere-jéből s úgy látszik a maga jó kedvéből. Más ember talán tüstént futásnak eredt volna az illy természetellenes multság színhelyétől, de a mi asszo-nyaink bátor és okos nők valának, ott maradtak, hogy bár mi áron a tünemény okára jussanak. Neki ment a vitéz szobaleány a tánczó ször-nyetegnek s megállította. Azon pillanatban meg is volt fejte a találós mese: a mumus előjött, a megállapodott halálfejből nyilgyorsasággal szöröstül bőrostül ugrik ki egy — patkány. A koponya szűk nyílásán bemászott az állat, s miután egy könnyen ki nem birt belőle ismét jönni, addig fészkelődött, míg a koponyával együtt a polczról leesett s a földre érve tovább úzte szabadulási kísérleteit. Ennyi volt az egész.

— *Európának legnagyobb vendégfogadója* most fog megnyitni Páris-ban. Neve: Hotel du Louvre. Lesz benne 1200 vendég számára ágy s 12 millió frankba kerül.

— *Uj háború a kéményfűst ellen.* Nem csak Londonbantiltják meg a kémények füstölését, hanem legközelebb a párisi rendőrfőnök is olly ren-deletet adott ki, hogy „mivel a fűst a levegőt elhomályosítja, a lakásokba benyomul, a házakat bepiszkolja s a lakosokra nézve kellemetlen s egész-ségtelen“ — annál fogva minden műhely és gőzgép tulajdonosa köteles hat hónap lefolyása alatt olly intézkedéseket tenni, hogy az illy helyeken előidézett fűst vagy egészen fölemésztessek, vagy pedig ne tüzeljenek kőszénnel, melly a legnagyobb fűstöt okozza. Ugy látszik, hiában akarta amaz angol természettudós a fűst áldott hasznát bebizonyítani. Nem hiszik el Párisban.

— *A bunda diadalma.* Minap irtuk, hogy nagy számmal szállítják a krimi hadseregnek a bundákat. Nem olly csekély esemény mint a minő-nek látszik. Régen lehetett, mikor az angol és francia ember is egyszerü bundában járt még s ime most nem tudom hanyad izigleni unokája ismét rászorol e természetes takaróra. De halljuk, hogy szólnak e nagy ese-ményről ők magok. Egy francia hadi tudósító többi között azt írja: „Mekaptuk végre juhőr paletó-inkat (így csufolják a mi tisztességes bundánkat), a mellyeket szőrivel befelé viselünk. (Azt ők valami nagy-nak tartják, hogy befelé viselik a szőrt, pedig ha értenének a dologhoz, azok-ban a kriminális záporos időkben okosabban tennének, ha kifelé fordítanák a gyapjas részt!) Kettős czélt érünk el azokkal a juhőr-kabátokkal: először melegen tartjuk testünket, másodsor pedig megkiméljük kopott uniformisunkat. (Látszik, hogy nem értenek hozzá. Mi még egy harmadik czélt is mondhatunk nekik: télen nyáron benne lakunk! A lakás pedig amugy is szűk Krimában. „Kifordítom, befordítom, még is bunda a bunda!“)

— *Magyar borok kelete.* A tavali müncheni iparműtárlaton nagy becsületet vallottak boraink s azóta igen keresettek lettek külföldön. Ennek következtében nagyon fölment az árak még a közel Bécsben is. Ezt tapasztalták többi között a híres bécsi Lenkeyféle magyar borkeres-kező vendégei is (a belvárosban Szent István-téren), kik a múlt hónap-ban sajnálva látták a bor árának emelkedését. Kérdezték a borkereske-dőt, hogy mi ennek oka? mire azt válaszolá, hogy még soha sem szállí-toztak annyi bort Magyarországból külföldre különösen Olaszországba, mint a múlt évben, a miért az árak is rendkívül fölment. Vajjon meg-éreztek-e boros gazdáink?

— *Földrengés.* A régi Médiának hajdan pompás városa Tauris múlt évi szeptember 23-án nagy rémület színhelye volt. Alig hogy elmúlt az éjjel, éktelen dörögés támadt, mintha legalább tizenkét terhelt társzeker együtt egyszerre vonulna végig az utcákon, s alig $\frac{1}{4}$ percz múlva, olly

gyorsasággal mint menydörgés a villámot rémitő földrengés követte az előbbi kísértetes morajt, s mintegy 20 másodperczig tartott, mi alatt az épületek falai összeropogtak, a vakolat s egyéb omlatag részek sűrűn hullottak a földre. Minden ember a ki mozogni birt, kifelé iparkodott a házakból. Alig mult el az első rendülés, tüstént következett a második, melly jóval gyengébb volt, s nem sokára a harmadik is; a negyedik egy óra múlva követte az előbbieket. Hajnalig még két sokkal csekélyebb lökés vonult el a város területén. — Rémülettel volt az egész lakosság eltelve, mellyet nagyon emelt a mindenfelől hallatszó jajveszékelés, s ki-váltképen a nagyszámu ebek éktelen vonítása, mellyre minden rendülés előtt rákezdtek, s mindaddig futták félénk nótájukat, mignem egészen elmúlt a földrengés. Minden mecsetről megszólamlottak az Imamok az első rendülés után, intvén a híveket hogy imádkozzanak a fenyegető ve-zély eltávolításáért, de egy el voltak Allah hívei rémülve, hogy kevés volt képes a jámbor tanácsnak hódolni; kiki iparkodott, a merre lehete, életével az omladozó házak közül menekülni. A mint megviradt csakha-mar nyilvánosan tudva lőn, hogy a városnak egy hatodrésze elpusztult, 15 ember veszté életét, és sokan megbénultak. Szerencse hogy a házak többnyire alacsonyok, különben sokkal nagyobb lett volna az utóbbiak száma. Még nagyobb károkat szenvedett Khöi, a melly felől a lökések érkeztek; ennek csaknem fele összedült, valamint több falu a Khöi és Tauris közti síkságon csaknem egészen elpusztult. Ugyanezen időtájban ezelőtt egy évvel Sirast pusztítá a földrengés sokkal nagyobb mértékben, mellynek a város $\frac{3}{4}$ része s 11,000 lakó lőn áldozata, 80 év előtt pedig Taurist érte hasonló pusztító csapás, még most is láthatók itt ott az ak-kor összedüledezt mecsetek s egyéb nyilvános épületek romjai. ∞

A törpe és a csontváz.

A New-York-Daly-Times kivonatban közöl egy beszédet, mellyet a nagy Barnum valami gazdasági ünnepély alkalmával tartott Stamfordban a *humbugról**, az éhes amerikai életnek költeményéről. Ő a többek kö-zött így szóla: Felette csodálatos körülménynek látszik, hogy épen nekem kell *humbugról* beszédet tartanom; és ha a dámákra fordítom szemememet, kiknek foglalkozásuk kiválólag az, bajosan tudom magamat ugy kifejezni) hogy ez az ő jelenlétökben udvarias legyenek. Minden *humbug* a világon; csak a mi mezőgazdasági egyletünk nem bibelődik azzal. Véleményem szerint a *humbug* ugy megy szájról szájra, hogy mindig van benne valami igaz, máskint nem volna valódi *humbug*. Azon becsüvágamról, hogy én legyek a *humbug* fejedelem, le akarok mondani, de gondolom a közönség az akaratot tett gyanánt fogja nézni. Bizonyossá teszem önöket, hogy ha mindazokat a *humbugokat*, mellyek fejembem kalandoznak, elmesélhetném, önök kétségkívül bámulni fognának. Még azelőtt, míg Thumb Tamással**) Angliába menék, összerakattam sok mindenféle csontból egy csontvázat: nagysága volt 18 láb, vagy 3 öl. Ez egész egy évig eltemetve feküdt Ohio-ban, és onnan történetesen kiása-tott annak hitelesítésére, hogy a régi idők előtt óriások is voltak. Az ember, ki a csontdarabokat ugy összeillesztette, kapott fáradságáért 225 dollárt. De gondolván, hogy a törpe Thumb Tamással többre megyek, mint a csontváz spekulációjával, tehát ezzel felhagytam. Titoknokom eladta a csontvázat, ugy sem sokat tartván felőle, 75 dollárért. Hét év múlva olvasom valami délről került újságban azt a tudósítást, hogy egy óriási csontvázat találtak. Az értesítéshez voltak mellékelve mindenféle tudósoktól, orvosoktól vett bizonyítványok arról, hogy a találmány iga-zán eredeti. A tulajdonos 30,000 dollárt kívánt azért vagy 1000 dollárt annak egy havi bérléséért. Irtam neki hogy küldje el a csontvázat és ha ugy találom mint le van írva, meg fogom venni; hogy ha nem, akkor megfizetem a hozatal árát. Illyenformán tulajdon eredeti csontvázam került vissza hozzám; megegyeztem az ajánlott alkuban, kifizettem a 30 ezer dollárt s mondhatom, hogy igen jó üzletem lett az óriási csontvázzal.

Tárogató.

x* *Farsang.* Az utca-szegeteken, hol ezelőtt egy-két héttel kará-csonyi és ujévi ajándékokat hirdető falragaszok foglaltak helyet, most még nagyobb betűkkel, s álarozokkal czifrázva hirdetik mindenfelől a táncvizalmakat. Minden illyen hirdetmények között legtöbb figyelemre méltó az, mellyen a pesti jótékony nőegylet tudatja, hogy ma f. h. 14-én a nemzeti színházban álarozos táncvizalmat adand, a melly sorsjátékkal lesz összekötöttesben. A nyeremények mint minden évben az idén is több beces tárgyból állanak, mellyek között legnevezetesebb az első nyertes-nek szánt 56 darabból álló díszes asztali készlet, legfinomabb wedgewood-ból, nagymélt. gróf Cziráky Jánosné asszony e czélra kitűzött nagylelkü ajándoka. Ajánljuk a nemes czélu mulatságot helybeli olvasóink beces figyelmébe s pártfogásába.

x* A budapesti kereskedelmi és iparkamara részéről Kubinyi Ágos-ton es. k. tanácsos ur bizatott meg azon tárgyak összegyűjtésével, mellyek a párisi világ-műipartárlatba lesznek küldendők, s eddigelé következő hazánkfiak küldtek be e czélra terményeket: Kubinyi Géza, Kovács Fe-rencz es. k. kapitány, Almay Rudolf, Várady Károly, Szilassy György, Molnár Imre, Roskoványi Ágoston váci püspök, b. Podmaniczky János,

*) *Humbugnak* nevezik a nagy zajjal ütött csalást.

**) *Hirestörpe*, kit Tom Puszt admiralnak is neveznek.

Kiss Ferencz és Varga János monori lakos. Ezen küldemények által lesz hazánk mezei ipara képviselve a világ-műtárlatban, mellyek száma 109 különféle terményből és terményfajból áll.

x* *Fáncsy Lajos* elhunyt jeles színészünk özvegye és árvái 200 pft segélyben fognak évenként részesülni a nemzeti színház nyugdíj intézetétől. Igaz ugyan, hogy a nyugdíjintézet csupán az illetők személyére és nem egyszersmind családok számára is van alapítva, de az is igaz, hogy Fáncsy kezdettől végig sokat buzgókodott ez intézet megalapítása és gyarapítása körül; azért igen méltányosan cselekedtek, kik az elhagyatott családnak ezen igen mérsékelt gyámolítást juttatták.

x* A „P. N.“ egy tolvaj esetet emlit, melly szerint egy csinosan öltözött fiatal ember olyan helyen, hol jogászok laknak, ezek egyikét nagy sürgetve kereste, s egy tett, mintha még oly nagy czimboraságban lennének egymással, és felnyitattván az ifjak szobáját, leült az íróasztalhoz, hogy majd ir annak a csavargó pajtásnak néhány sort. A szakácsné, ki a szobát felnyitá, semmi rosztat nem gyanítva ott hagyta az író-asztal mellett, de nemokára megérkezett épen azon ifju, kinek nevét előbb emlité, s ezzel tüstént egy másik ottlakó jogászról beszélgetvén nagy sietve odébb állott szépen összetartott köpönyegében. Csak midőn elrepült a szép madár, akkor sült ki, hogy nem ismeri őt senki az ifjak közül, s rövid kutatás után az is kitűnt, hogy egy uj nadrágot magával vitt emlékül. — Ebből az a tanulság, hogy nem kell egészen idegen embereket, ha még oly hetykék is, egészen egyedül hagyni olyan szobában, a hol valamibe bele találnának szeretni, s örök emlékül magukkal vihetnének egyetmást.

x* Tegnap 10 órákor nyitattott meg ünnepélyesen a városi új reáliskola, egyházi és világi előjárók jelenlétében. Az ünnepélyt megelőző 9 órákor tartott istentisztelet a városi főegyházban.

x* *Lesz honi bajor sör.* Budapesti tőkepezések Budán a vizivárosban szándékoznak részvények útján egy nagy sörházat építeni. — Majd meglátjuk, mellyik lesz előbb kész, a szükséges iskolai épületek-e, vagy Gambrinus nagy egyeteme.

x* *A lovardáról,* melly a nemzeti színháznak ugyszólván tőszomszédságában van egészen fából építve, azt olvastuk egy napi lapban, hogy *fűteni fogják.* Tréfának megjárja, de ha csakugyan igaz lenne, akkor könnyen megtörténhetnék, hogy nemcsak a nemzeti színháznak, hanem a részben zindelyes fedelű szomszédságnak is befűtene. — A Wolfféle lovardát, melly mintegy 16 év előtt a Huszárház előtt állott nem fűtötték, mégis oly szerencsétlenség érte, melly az egész környék házbirtokosaira és lakóira nagy rémülést hozott. Nem hiszszük a hirt, bizonyosan *tatárkacsa.*

x* *A Duna,* ha nem fujna fölötte hűvös néha-néha csipős szél, csak olyan mint nyáron szokott lenni, egy tenyérnyi jeget sem látni rajta, hanem a malmok dicséretes szorgalommal ott örölgöttek a közepén, mintha eszök ágában sem volna, hogy a téli szállásra is be kellene szólni. Ha így marad nagy bőjtig, majd csak azon *vevesszük* magunkat észre, hogy valami vállalkozó atyafi bódét állit a *Dunaparton* s pénzért muto-gatja benne a jeget.

x* A vasárnapi iskolák állapotáról mindenfelől érkeznek tudósítások. Itt dicsekesznek, hogy jó sikerrel működnek, amott sopánkodnak, hogy nem úgy megy a dolog mint kellene, sok felől az iránt panaszkodnak, hogy nincsenek alkalmas kézikönyvek sem a tanítók, sem a tanítványok számára. Nem is lehet az máskép, minden kezdet ezer bajjal jár; de azért ha nem csüggedünk, hanem megküzdünk az akadályokkal, s kiki annyit tesz a maga helyén a mennyi tőle kitelik, bizonyára megfogynak, sőt lassankint elenyésznek az akadályok, és csak egy év mulva is örömmel nézhetnek a szorgalmas lelkesek a tanítók azon szellemi gyümölcsre, mellyet az ifju tanítványaik elméjébe ültetett mag után artnak. — Örömmel vettük több felől hírt, hogy a községi előjárók és szülők szives örömet nyujtanak segédkezett, s igen dicséretes azon eljárás miszerint a tanítók vasárnapi oktatásukért tisztességes díjban részesülendnek.

x* Szegeden a tanyai oskolák száma eddigelé 14-re ment, mellyekben már 1200-nál több gyermek részesül czélszerű oktatásban, s ezen szám még napról napra növekszik. Ugy értesültünk, hogy egy-egy tanyai oktató szabad lakás és némi föld haszonvétel mellett legalább 300 pft-ra megy évenként. Nem olyan roppant nagy jövedelem ez, mellyet értelmes tanító sokszorosan meg ne érdemléné, ha nemes feladatának buzgó szorgalommal megfelel; de mindenesetre olyan, hogy vidéken biztosabban megélhet belőle okosan gazdálkodó szerény háztartó család, mint például Budapestben kétannyiból.

x* *A gabona ára,* kivált a zabé legközelebbi napokban valamivel alább szállott. Némelylek a szállongó béke-hireknek, mások ismét annak tulajdonítják ez áresökkenést, hogy Oláhországból nagy gabona-szállítvány részint érkezett, s nagy részben még utban van.

x* *Deésről* írják, hogy ott hosszú évek során nem történt annyi a város csinoságára nézve, mint a legutóbbi időkben. Kiköveze ugyan nincsenek még az utcák, de mégis el lehet már a sarat kerülni (kivált száraz időben); hanem valamint az utcák kiköveztetését bizton várja a lakosság, úgy alig bírja várni azon napot, mellyen az éjjeli világítás, melly hatóságilag el van határozva, életbe lép. — Szép is az a világosság, mert annak tiszta fényénél nem csak az utcai sarat, hanem számtalan mindenféle botlást és bukást kikerülhet a jozan okos ember.

x* Mármárosban szorgalmasan dolgoznak azon országutakon, mellyek Gács-, Erdélyországba, Bukovinába és Magyarország belsejébe vezetnek; de azért mégis nagyon ohajtják a mármárosiak a vasut hálózatot Szigetig kiterjesztetni; nemkülönbön takarékpénztár és kisededovódák után is sohajtoznak. Már csak azért is, hogy ilyen jozan a kívánságuk, érdemesek reá, hogy minél előbb teljesüljön.

x* A jólsvai proféta hosszas hallgatás után ismét megszólalt, s igen sokat össze-vissza jövendöl, kiváltképen a térről, mellynek már egy részén tul vagyunk. Jövendölései sok helyütt olyan formán határozottak, mint az álmokönyvek például ezen magyarázata: „Ludhust enni igen jó.“ Csupán az egyedül azt mondja ki határozottan, hogy „az északi szél uralkodó lesz.“ Ohajtjuk, hogy épen ez ne teljesüljön, mert igen csipős és nagyon csunya nótát fűtyörész.

x* Egy francziországi nagy borkereskedőház főnöke azon czélből látogatta meg hazánkat, hogy borainkat a helyszínen ismerje meg, s a természetekkel szerződjék, mert tudni kell, hogy elment boraink hire tul a nagy tengeren Amerikába, s külföldi kereskedők jó reménnyel szándékoznak nemes borainkból a szép hasznót zsebre tenni, a melly ugyan elférne igen sok magyar ember tárczájában is, ha t. i. nem sajnálnók fáradságunkat kissé széttekinteni a nagy világ nevezetesebb piaczaín.

x* *Közép-Szolnok* megyéből általános szükségről panaszkodnak még makk is nagyon gyéren termett azon vidéken a „P. N.“ levelezője szerint, minek következtében ha vékony a szalonna, a disznótorok sem lehetnek oly vigak mint az arasztos szalonnák korában.

x* *D.-Sz.-Györgyön* még nincs vasárnapi iskola! hanem azért vigan lakomáznak és disznótoroznak. A vidéken pedig valami Mező Józsi nevű zsvány azzal tölti kedvét, hogy már több ember lakába az ablakon belő-völdözött. Lehet, hogy nem vált volna belőle ilyen vidékostora, ha vasárnapi iskolába járatják volna annak idejében.

x* Külföldi és honi lapok emlegetik, hogy több német tudósok és nemzet-gazdászok érett megfontolás után Amerika helyett Magyarországot szemelték ki azon boldog országu, hová ezentul vándorolni szándékoznak, s kiváltképen slezvigiekről van szó, kik dr. Hein vezérlete alatt egyesültek ezen czél végrehajtására, s az egylet költségein szándékoznak slezvigii parasztokat hazánkba szállítani.

x* *Temesvárott* egy sajtáságos házasság ment végbe. Egy férj-gyilkolás miatt fogságra ítélt asszony férhez ment egy emberhez, ki feleség-gyilkolás miatt volt elítélve. A börtönben ismerkedtek meg. Az egyik násznagya volt a porkoláb, a másiké a fogolyör.

— *A magyar földtani társulat* jövő csütörtökön folyó hó 18-án délelőtti 11 órákor a museumi kisebb teremben, szakgyűlést tartand, mellyben a társulat alelnöke Kubinyi Ferencz ur: a Tisza medréről, mint az ősemlősök sirkertjéről, és Szabó József egyetemi tanár ur: Buda környékének földtani viszonyairól fognak értekezni.

Szerkesztői könyvtár.

RE E rovatot nyitjuk meg mindazon *újabb irodalmi* termékek számára, mellyek ismertetés végett a szerkesztőséghez beküldettek. Ör-vendünk, hogy legelőször is egy minél nagyobb elterjedést érdemlő munkával kezdhetjük meg a sort, s ez:

Attila. Történeti kor- és jellemrajz. Irta francziául *Thierry Amade*, magyarra fordította s jegyzetekkel felvilágosította *Szabó Károly*. Pest 1855. *Geibel* Armin tulajdona. — Ha e nagyhirű művet elolvastuk, bővebben is szólandunk róla. Addig legyen elég ajánlásul a derék fordító, s szorgalmas történetbuvárunk Szabó Károly neve. Avatott tollát és előadását a „Vasárnapi Ujság“ mult évi olvasói is ismerik. — Ára a 12 ivnyi munkának 1 ft 20 kr pengő.

— Megjelent *Tóth Kálmán* Vadrózsáinak II. kötete, s kapható 1 pftért. Szép tehetségű fiatal költőnk műveit az olvasó közönség érdemei szerint pótolja ez alkalommal is.

Sajtóhíza helyre igazítás: Mult első számunk 2. lapján 2. hasábon 31 sorban Körner helyett *Homert* kérünk olvastatni.

Szerkesztői nyílt posta.

G. K. Sárrét: Igen sajnáljuk, hogy az érdekes mondat nem adta ön vissza azon egyszerűséggel, a mint attól a „80 éves öregtól“ hallhatta. Most annyi rajta a cifraság és sujtás, hogy egészen elvesz benne a lényeg. Kérjük, segítsen rajta, ha lehet. **Sz. B. B-r:** Multkori nyílt postánkat félremagyarázta ön. Nem kívánjuk a „szigorú mulatságot“, de feltételeket tűztünk ki, mellyek elfogadása után lehetséges csak ön kívánatának teljesítése. Ön tétlég máris beleegyezvén, a mi megfelelő intézkedésünk nyomban következett.

T. V. Z-völgye: Tul a rendén hosszú, de a mértéket még sem üti meg. **K. J. D-czen:** Soha sem hittük volna, hogy az ártatlan „tökkenyer“ önnék annyi bánatot okozzon. Hitesse el ön az illetőkkel, hogy az legkevésbé sem áll utjában a buzatermes tésnék. Ön bizonyosan már megvigasztalódott.

F. G. K. M-s: „Urambátyám“ nem gunyolódott, csak tréfált. Különbön a kívánat teljesítését már elkezdtük. Az „összehajtás“-ra nézve megtörtént, minden, a mi lehetséges.

L. K-né, Sz-as: — **D. K., N. Dobrony:** Mult első félelví számaink teljesen elfogyván, azokkal legjobb akarat mellett sem szolgálhatunk.

Egy honfi, Bécs: Ha műhelyeiket változtatják önök, vajjon utánuk küldjük-e lapunkat? Kérjük önök. Igen szivesen, csak a kiadóhivatalt sziveskedjenek annak idejében értesíteni a változásról.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**